

LEZINGENCYCLUS 'DE WIJZEN IN HET OOSTEN'

VERSLAG LEZING JOOP HAZENBERG

13 september 2011

De wereld verandert razendsnel. Maar de overheid en het bedrijfsleven veranderen niet mee. Terwijl dat wel nodig is. Ze moeten flexibeler worden, vertrouwen geven, over grenzen kijken en regels loslaten. "De leiders van morgen sturen niet, ze faciliteren". Dat zegt Joop Hazenberg. Hazenberg (1978) is freelance journalist en fotograaf en oprichter van Prospect, een onafhankelijke denktank waar inmiddels 500 'jonge denkers' aan verbonden zijn.

Minister van Volksgezondheid Ab Klink dacht in 2009 waarschijnlijk in alle oprechtheid de samenleving een dienst te bewijzen toen hij het vaccinatieprogramma tegen baarmoederhalskanker opstartte. Enkele honderden gevallen van de ziekte zouden per jaar kunnen worden voorkomen door meisjes van 12 jaar in te enten tegen het hpv-virus. Maar zo makkelijk bleek het niet. Verontrustende berichten in de media zorgden ervoor dat moeders hun dochters thuishielden en niet lieten vaccineren. Social media en websites van bezorgde moeders zorgden ervoor dat uiteindelijk minder dan de helft van de opgeroepen meisjes zich liet vaccineren.

Digitaal is het analoge leven Het tekent volgens Joop Hazenberg de huidige kloof tussen politiek en samenleving. "10 procent van de wereldbevolking zit op Facebook. Per dag worden er wereldwijd 3 miljard filmpjes geplaatst op YouTube en zijn er 5 miljard mobiele bellers. Digitaal is het analoge leven", zegt hij. "Maar politiek, bedrijfsleven en belangenorganisaties zien dat niet. Zij laten zich leiden door angst en schieten in de kramp." Terwijl ze méé moeten gaan. Organisaties moeten anders gaan werken en denken. "Er zijn nieuwe vormen van leiderschap nodig", aldus Hazenberg.

Hazenberg schetst de transitie van een verticale samenleving naar een netwerksamenleving in vier megatrends: de opkomst van Europa, globalisering, de ict-revolutie en horizontalisering (een steeds plattere samenleving). Volgens hem worden de kaders van de staat steeds minder belangrijk, maar gaat het om authenticiteit, vertrouwen en flexibiliteit. "Toen ik werd geboren was 40% lid van een vakbond, nu is dat nog maar 20%. En ook het aantal leden van politieke partijen, toen 600.000, is gehalveerd." Het gaat de huidige changegeneration niet meer om oude structuren. Zij zijn gewend aan verandering en nieuwe technologieën. "Het is een jeugd van wegvallende grenzen en exploderende keuzevrijheid", zegt Hazenberg. "Ze zijn op zoek naar ontwikkeling, zingeving en verantwoordelijkheid. Het is niet zo dat deze generatie niet idealistisch is, nee, ze leveren liever concrete bijdragen voor maatschappelijke problemen. Dat is niet door automatisch lid te worden van een belangenorganisatie, maar door zelf iets te doen."

Nieuwe structuren Volgens Hazenberg is de overheid niet goed in staat zich aan te passen aan de nieuwe structuren, zoals in de economie, maar gaat ze op oude voet verder. Terwijl er wel iets moet gebeuren. "De verzorgingsstaat loopt vast. In 2025 is er door de vergrijzing een tekort van 500.000 mensen in de zorg. 10 procent van de beroepsbevolking is freelancer, dat heeft enorme implicaties. Voor jongeren is een levenslange loopbaan uit de tijd."

Organisaties moeten anders gaan werken en denken, vindt Hazenberg. 'Word een netwerkorganisatie', is het parool. Hij somt de actiepunten op: ga terug naar de kern en hervind de maatschappelijke rol, speel in op globalisering: regio's worden belangrijker, zoek nieuwe netwerken en stakeholders en laat de oude los, stimuleer ondernemerschap binnen en buiten de organisatie, bepleit decentralisatie bij de centrale overheid en geef ruimte aan het zelforganiserend vermogen van burgers. De toekomst van de overheid ligt in

basisdiensten en facilitering, aldus Hazenberg. “Als buren samen een windmolen kopen, haak daar dan op in als overheid en geef ze de ruimte. Niet ‘regels zijn regels’, maar geef vertrouwen, durf risico’s te nemen en over grenzen te kijken.”

Niet sturen, maar faciliteren Netwerkorganisaties zijn hét bestuursmodel van de toekomst, zegt Hazenberg. Cocreatie is belangrijk. “De leiders van morgen sturen niet, ze faciliteren. Zij leiden met hun ideeën, niet op basis van achterban of functie.” Hij ziet de overheid als knooppunt. “Het moet een baken van zekerheid zijn, met basisdiensten zoals wat mij betreft ook weer de post en het openbaar vervoer. En pensioenen. Politiek blijft nodig. Besluiten moeten in een statenzaal of Tweede Kamer genomen blijven worden. Maar ik geloof niet in een staat die onze leefbaarheid constant controleert.”